

Celek všeho a celkovost

K základním otázkám filosofickým náleží problém „světa vcelku“ resp. problém, zda svět je pouze úhrn, vposledu hromada, „skladiště věcí“, anebo zda to je něco víc, něco jako „celek“. Aby tato otázka měla smysl, je třeba připustit hned na počátku, že je rozdíl mezi pouhou hromadou na jedné straně a celkem, tj. hromadou nějak sjednocenou, integrovanou. Jinými slovy je třeba připustit, že i ve světě, který není (pravým) celkem, mohou být jednotlivé celky (které zase spolu mohou eventuelně tvořit hromady, tj. hromady celků). To je pochopitelně třeba od sebe odlišovat, neboť nelze bezdůvodně předpokládat, že sjednocování v celek se může dít (odehrávat) pouze ve světě, který je sám celkem. Nicméně pokud je či má být takové intramundánní sjednocování vůbec možné, je třeba předpokládat, že skladební prvky, které jsou od sebe odděleny natolik, aby mohly být chápány jako (relativně) samostatné, musí být vybaveny schopností vzájemných reakcí (tj. reaktibilitou). Otázkou ovšem zůstává, zda tato reaktibilita zůstává v platnosti až u v těch nejmenších skladebních prvků, tedy nejmenších „entit“. Pokud tuto možnost připustíme, stojíme ihned před jinou otázkou, zda ona základní reaktibilita dokonce i těch nejnižších složek skutečnosti nemůže v nějakém bytí sebenižším stupni znamenat (tj. vést k tomu), že úhrn (tj. hromada) všeho nakonec přede jenom jakýmsi odstupňovaným způsobem celkem přece jen není. To by s sebou ovšem nutně neslo povinnost fundamentální revize samotného chápání „celkovost“ a „celku“, zejména jakousi jeho relativizaci. Každý biotop vzniká a udržuje se díky tomu, že organismy v něm žijící navázaly a dále navazují vzájemné vztahy, tj. že na sebe reagují a dokonce se navzájem nějak přizpůsobují. To však ještě neznamená, že biotop sám se stává celkem. S jistou oprávněností můžeme něco podobného říci i o světě v celku: nepochybně je jakýmsi onto-topem, tj. místem vzájemného vztahování a reagování nesčetných jsoucen-celků, ale i skupin celků, dokonce i hromad, a to i nahromaděných hromad (pokud hromadu nedefinujeme jako množinu jednotek bez jakýchkoli souvislostí a vztahů – což se mi jeví jako absurdita). Jsem proto z uvedených i řady dalších důvodů k předpokladu, že svět všeho pospolu není celkem a že proto není ani subjektem.

(Písek, 160525-1.)